

Mit u književnosti

Ljudske zajednice su prolazile kroz razne faze razvitka. Okruženje, nepoznate prirodne pojave, njihov unutrašnji svet, sve su to bile nepoznanice za čoveka nerazvijene svesti. Čovek je pokušavao da objasni svet oko sebe na načine koji su mu jedino tad bili dostupni- kroz različite ritualne obrede. Plemenski vrači su kroz rituale stupali u mistične odnose sa silama sveta i tako ostvarivali sponu između čoveka i prirode.

Izvorna reč mit u prevodu označava priču, predanje. Sama reč predanje je pojam koji zadire u duboku prošlost naroda, koji čuva duhovnu tradiciju etnosa i iz koga možemo rekonstruisati poimanje prirode, sveta i društvenih odnosa starih patrijahalnih zajednica. Svaki narod u svojoj tradiciji poznaje mitove. Pitanje je koliko su oni autohtoni, a koliko su posledica migracija naroda.

Kad pominjemo mitove, uvek su nam najbliži grčki mitovi. Često se zaboravljaju mnogo stariji mitovi koji su ostali zapisani, kao što je npr. stari sumersko-vavilonski "Ep o Gilgamešu" koji datira iz 1700. godine pre nove ere, pisan na kamenim pločama. U njemu se javljaju teme o junacima polubogovima, besmrtnosti, prijateljstvu, stvaranju sveta, upravo sve ono što je zanimalo i bilo nepoznato čoveku tog perioda.

Antička filozofija prva je postavila pitanja mitoloških shvatanja prema racionalnoj spoznaji. Aristotel mitove u svojoj Poetici označava kao fabule, epikurejci smatraju da su mitovi alegorijske tvorevine namenjene podršci vladara,. Hrišćanski oci, u ranom i srednjem veku napadaju grčke mitove, zamenjujući ih mitovima iz Biblije. U periodu renesanse obnavljaju se interesovanja za antičke mitove. Tumačenje mitova je izuzetno plodno u periodu romantizma i buđenja pojedinih nacija. Mitom su se bavili: Šeling, braća Šlegel, braća Grim, Hegel i dr. Oni mitu prilaze kao estetskom fenomenu, te prvobitnom alegorijskom tumačenju mita daju simbolično značenje. Šeling kaže: "Mitologija je neophodan uslov i osnovna građa svake umetnosti". Veliki filozof Niče raspravlja o vezama grčke tragedije i dionizijskih svečanosti, te pretvaranju muzike u plastične predstave. On daje na značaju rituala za samu mitologiju, kao i za nastanak umetničkih rodova i vrsta. Smatra da je racionalnost Grka uništila njihovu mitologiju i dovela do propasti same umetnosti i kulture. 20. vek je vek "remitologizacije", tj. obnavljanja mita kao večno živog ishodišta, stalnog ponavljanja i izjadnačavanja mita i rituala sa ideologijom, psihologijom, književnošću. U oblasti sociologije, često se mit vezuje za negativne pojmove i tumači se kao iluzija, lažna propaganda. U psihologiji Jung vezuje mit za arhetipove- kao sinonime kolektivnog nesvesnog.

Odnos narodne priče, epa i mita

Narodne priče u osnovi imaju mitsku pozadinu, s tim što u pozadini umesto kosmogonije deluje socijalni karakter. Magija i ritual mitova često se odražavaju u sižeima bajki.

Siže o braku u kome se pojavljuju čarobna bića koja skidaju noću košuljicu (zmija mladoženja) i postaju ljudi. Motivi inicijacija, poznat u mitologijama na svim kontinentima, prenosi se i u bajke prateći sudbine junaka na putu do zrelosti.

Meletinski navodi osnovne etape prelaska mita u narodnu prozu i to:

1. desakralizaciju i deritualizaciju - mitski obredi kojima su prisustvovali samo odabrani iz plemena, gube ograničenja, te njih mogu slušati i žene i deca. Mit tako dobija na zabavnosti, a ne samo pouci.

2. Slabljenje vere u istinitost mitskih događaja
3. razvoj socijalnog "izmišljaja"
4. zamenjivanje mitskih junaka običnim ljudima
5. prenošenje pažnje sa kolektivnih sudbina na individualne
6. prenošenje pažnje sa kosmičke na socijalnu i dr.

Nastajanje arhaičnih epova vezuje se za priče-pesme o divovima. U mitologiji to su priče o praprecima plemena odnosno kulturnim junacima. Vreme ovih epova uglavnom je vreme posle neposrednog stvaranja sveta. Pogledajmo stari sumersko – vavilonski Ep o Gilgamešu. Gilgameš je predstavljen kao praprapredak, on je osnivač grada Urka. Njegov prijatelj Enkidu, sazdan je od gline (u Knjizi postanja prvobitni čovek je sazdan od zemlje). Dvojica prijatelja putuju i sreću se s mnogim preprekama i čudovištima na putu, i služeći se i magijom, lukavstvom ali i snagom savlađuju prepreke.

Za razliku od arhaičnog epa, klasični oblici epa služe se više istorijskim podacima, pominju geografska imena, imena plemena, gradova, država, careva. Mitsko vreme stvaranja sveta iz haosa zamenjuje se stvaranjem nacionalne istorije

Evropskoj književnosti najbliži su grčki mitovi. Grčka drama je nastala iz obreda posvećenih bogu Dionisu. Tematika antičke drame tj. tragedije uglavnom je preuzimana iz mitologije. Svaki je tragičar imao punu slobodu u obradi mitske priče. Mit nije bio kanonski zatvoren što je omogućavalo njegovu slobodnu interpretaciju. Obrađujući poznatu mitsku priču, pesnici pokreću i brojna religiozno-filozofska pitanja, otkrivajući aktuelnu dimenziju i problematiku u tradicionalnoj mitsko-religioznoj temi. Predmet tragedije je stradanje junaka, njegov pad u sukobu sa samim sobom, svojim idealima, sa okolnostima, sa društvom i državom, sa prirodnim, ljudskim i božanskim zakonima. U antičkoj drami stradanje junaka proizilazi iz njegovog suprotstavljanja volji bogova ili sudbini. U dramama se javljaju likovi: Prometeja, Edipa, Apolona, Atine. Individualni plan i ljudske sudbine razlikuju ove drame od mitova, iako se u njima prepliće ljudsko i božansko.

Antički mitovi se ne zaboravljaju ni u srednjem veku, ali ih zamenjuje hrišćanska religijska mitologija. Kada je u srednjem veku započela hristijanizacija novih naroda, lokalne mitologije osporavane su sa propovedaonica svih crkava širom Evrope i one su polako prelazile u legende, narodne priče, ulazeći u posed narodne, popularne kulture. Ta ista kultura sa svojim paganskim naznakama prepričavala je stare mitove dodavala nove istorijske detalje, prerađivala ih, i prizivala u sećanje, naročito u vremenima potresa i kriza. Oni postaju nasleđe običaja, »narodne mašte« duboko i teško iskorenjive, kojoj veoma dugo nije mogla da se odupre ni Crkva. Emotivna snaga i autoritet narodnih verovanja su bili toliko snažni da su se dve najstarije hrišćanske crkve – pravoslavlje i katoličanstvo njima prilagodjavale. Sa kultom svetaca, posredno, unosile su stare mitske priče u nove kontekste, paganske bogove oblačili u novo ruho i oni su zadržali svoje mesto u svesti ljudi do današnjih dana. Štaviše, ta paganska zaostavština mitske svesti ostala je živa u običajima, ritualima, praznicima koje je na ovaj ili onaj način ozvaničavala i Crkva i prihvatila ih kao deo vlastitog liturgijskog kalendara. Tako su i dva najveća praznika hrišćanskog sveta – Božić i Uskrs vezani za kalendarske praznike starijih vremena i mitske priče o obnavljanju vremena i života posle smrti. U različitim oblicima duh te narodne kulture prelazio je i u umetničke oblike i posrednim putevima

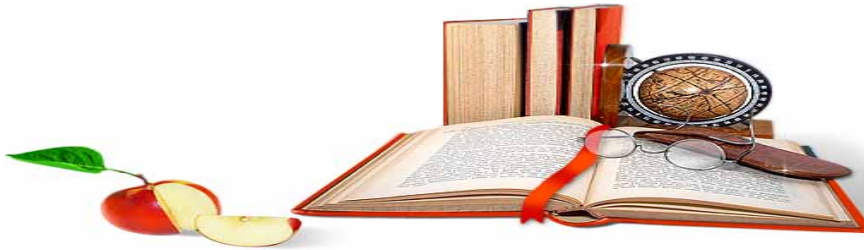
---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)

RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA

RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com